

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 17. An Gentiles aliquid habucrunt aquæ baptismali simile.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

Aquã bap-
tismalem
nonnulli,
baptismo
celebrato,
proicie-
bant.

Aquã bap-
tismalem
conseruan-
dam
quando in
Germania
inceperit.
Aqua bap-
tismalem
quibus in
locis non
conseruetur

ad aquam referendum esse, perspicuum est. Fateri tamen oportet, in aliquot locis, baptismo celebrato, aquã proijciendã morem fuisse introductum; vt ex multis miraculis, quã de missa diuinitus in baptisteriũ aqua, cum baptisni tempore deesset, Paschasinus Episcopus Epist. ad Leon. Papam, & Ioannes Moscus prat. spirit. cap. 214. & 215. narrant, intelligere facile est. Præterquam quod & Concilij Moguntini verba iam allata, eo primũ tempore apud Germanos conseruandi consuetudinem inceperit, satis indicant; & Acta Ecclesiæ Mediolanensis concil. prouinc. 4. etiam in sua ditione alicubi baptismalem aquam, dum baptismu: administrandus est, consecrari, confectoquẽ baptismõ, effundi, clarẽ meminerunt. Quam rem Moscouitæ, authoribus Sigismundo Libero, & Alexandro Gaguino, inuiolatẽ custodiunt.

*An Gentiles aliquid habuerint aqua
baptismali simile.*

CAP. XVII.

Christiani
multa à
Gentilibus
acceperunt

MEum iudicium semper fuit, multa in nostram religionẽ deriuasse, quã ipsi Idolorum cultores antea obseruarent. Cum enim uaserrimus humani generis hostis audisset, Dei immortalis interpretes, atquẽ internuncios cœlestia nobis arcana aperuisse, atquẽ ad Ecclesiã ritus, & ceteronias salutaribus dif-

ciplinis, & futurorum prædictione informasse, præ insito fallendi studio, suis cultoribus, vt eadem præstarent, facili momento persuasit, quod & à S. Iustino Martyre Apol. 2. ad Anton. Pi. memoriæ proditum est; & multis Ecclesiasticorum rituum exemplis comprobatur, aque baptismalis in primis, cuius vsus quam plurimis Gentiliũ obseruationibus affinis est. Nam & qui cædis piaculo obstricti erāt, aqua abluebantur, iuxta illud Virgilij Aeneid. 2.

— Donec me flumine viuo

Abluero; —

& Aeneid. 9.

Et latum socijs abluta cade remisit;

& Tertulliani lib. de bapt. 5. penes veteres quisquis se homicidio infecerat, purgatrice aqua se expiabat. & qui ex propinquorum morte labem aliquam contraxerant, aut Deorum spectaculis intererant, eadem aqua lustrabantur: prout idem Virgilius inquit:

* Lustrauitque viros —

& Tertullianus lib. de bapt. cap. 5. centè ludis Apollinaribus, & Pelusijs tinguntur. Idque se in regenerationem, & impunitatem peruriorum suorum agere præsumunt. quæ verba satis indicant, quantam vim ad animos ab omni scelere expiandos in aquis positam esse, Gentiles existimarint. Præterea constat, in Deorum templa ingressuros, & sacris operaturos, vt à peccato liberi viderentur, aqua se expiassè. Nam Columella, qui maiorũ est gentium scriptor, lib. 12. cap. 4. cùm huius consuetudinis mentio incidisset, ita inquit: quibus si fuerit operatus vel

Aque baptismalis simile ali- quid fuit apud Gentiles

Cædis piaculo ob- stricti abluebantur.

Qui ex propin- quorũ morte labem contraxe- rant, aut

specaculis intererant, aqua lustrabantur.

a 6 Aeneid. Expiandi vim in aquis positam esse, Gentiles arbitra- ti sunt.

Ingressuri
templum,
& sacrificia-
turi abluen-
tiantur.

vir, vel femina, debere eos flumine, vel perēni aqua, priusquam penetra contingant, abluī. An locupletiores quæris auctores? legimus omnes S. Iustini Martyris Apologiam secundam ad Anton. Pi. est enim non magnus, verum aureolus, & vt Cicero lib. 4. Academ. quæstion. de Cratore ait, ad verbum ediscendus libellus, atque ille quidem probans, dæmonem impiæ superstitionis ritus ad nostræ religionis similitudinem effingere, sic habet: porro lauacionem hanc cum audissent dæmones per prophetam promulgatam, vt & ingressuri delubra eorum, & accessuri ad illos, atque libationibus, & ad ipsos odoribus offerendis operaturi, se ipsos aqua aspergine lustrarent, effecerunt. Quin, vt toto quoque corpore lauentur procedentes, priusquam ad repleta, ubi illi collocati sunt, veniant, instinctu, atque opera sua curant. Sed non hisce tantum finibus Gentilium rituum cum aqua baptismali similitudo continetur, ipsam initiandi rationem assecuta est: quoniam, qui Isis sacris, & religioni deuuebantur, patrio more, lauari solebant. Cuius tot veterum scriptorum testimonia existunt, vt si omnia persequi velim, nunquam finem inueniat oratio. Itaque adhibebo mihi modum in probando, & in mensum scribendi campum modicis orationis terminis circumscribam. Primum autem eos missos faciam, qui Gentilium sacris initiati, dubiam facere possunt fidem suam, tum ex Christianis eligam potissimum, qui antiquitate, & fide cæteris antecellant. Ex eorum numero Tertullianus existit, vetustissimus scriptor, & eruditissimus, qui lib. de bapt.

Initiati Isis
sacris
abluen-
tiantur.

cap. 5. vt aquæ baptismalis vim, atquæ virtutem
fallarum religionum cultoribus persuaderet,
ex ipsorum ritibus id efficere conatus est, laua-
tiones, & id genus alia, quibus Isidi initiaban-
tur, enumerans, ex quibus id effici intellige-
bat, vt aquæ efficientiam, quæ Deum authorè
habet, nemo in dubium esset vocaturus, qui
solam apud Gentiles in honore habitam esse,
intelligeret. Verùm Tertulliani verba subfig-
nemus: *sed enim (inquit) nationes extraneæ
ab omni intellectu spiritualium potestatum eadem
efficacia idolis suis subministrant, sed viduis aquis
sibi mentiuntur. Nam & sacris quibusdam per laua-
crum initiantur, Isidis alicuius, aut Mithræ. Igitur si
de sola naturæ aqua, quòd propria materia sit ad le-
gendi auspicij emundationis, blandiuntur, quantò id
verius aqua præstabit per Dei auctoritatem, a quo
omnis natura earum constituta est? Si religione aquã
medicari putant, quæ potior religio, quàm Dei viui?
quo agnito hic quoquæ studium diaboli recognoscimus
res Dei æmulantis, cum & ipse baptismum in suis
exercet? Multa præterea ibidem subdit, quæ
hunc morem manifestè declarant. & lib. de
præscript. aduers. hæret. cap. 40. salutatis re-
prehensionis aculeos in eorum animos inji-
ciens, qui Christiani nominis splendorem de-
prauatæ religionis fucò obscurant, cum Gen-
tilium lauacra, quibus se à scelere expiari, ar-
bitrabantur, tum ea, quæ Mithræ consecra-
bant, disertis verbis prosequitur, quorum
hæc summa est: *ringuit & diabolus quosdam v-
trique credentes, & fideles suos: expiationem deli-
ctorum de lauacro repromittit, & adhuc initiat**

Muhra, deinde omnino comprobatur ex carminibus S. Cypriani, seu potius eiusdem Tertulliani ad Senatorem, ubi postquam dixisset:

*Si quis ab Isiaco consul procedit in urbem,
Risus oris erit; quis te non videat autem,
Qui fueris consul, nunc Isis esse ministrum?*

Paulo post subiungit, quasi ad lauacri ceremoniam, que in Isis sacris fiebat, alludens:

Et pariter ledunt gelidum, feruensque lauacrum.

Quæ testimonia quamuis satis sint ad fidem faciendam, tamen, ut res elatior efficiatur, Theodoretum testem adiiciam in Epitom. diuin. dogmat. cum inanes superstitiones penitus abolere contendens, baptismi dignitatem

Baptismus in veterum lustrationum locum substitutus.

Argis aque fuit, e qua, qui libertate donabantur, hauriebant.

commendat his verbis: pro lustrationibus illis priscis, sufficit credentibus sanctissimi baptismatis donum, consilium enim Theodoreti fuit, non minus lauationes, quibus Deæ religioni consecrabantur, quam quibus vitæ sordes se eluere existimabant, ex hominum moribus tollere, ut, salutare baptismum in earum locum diuinitus suffectum esse, demonstraret. Nuper etiam apud elegantem, ac eruditum profanæ antiquitatis scriptorem reperi, Argis ἐλευθέρων ὕδωρ id est, aquam ingenuam, seu liberalem fuisse, e qua serui, qui libertate donabantur, haurirent. Quod si veritati consentaneum est, ut ad eam quam proximè accedere, non minus ipsius scriptoris fides, & autoritas, quam argumenta, & probabilitates ab eo allatæ persuadent, non immerito quis existimarit, aquam illam baptismalis aquæ similitudinem gessisse, quo-

quoniam hac à dæmonis seruitute in Christi libertatem asserimur. Ego tamen Argolicam aquam ad baptismalis imaginem absolute referre, ausus non fuerim; tum quia singularis loci, siuè vrbes consuetudo perhibetur, ex qua vniuersalis Ecclesiæ ritus exprimi non potest, tum quod plures eo nomine vrbes, in Peloponneso, Thessalia, Acaia, Acarnania, Græcia, & Italia fuerunt, vt, de qua scriptor locutus sit, certò affirmare non possim. Quare maneat, aquam baptismalem quam plurimis Gentilium ritibus expressam fuisse, qui ad tres potissimum reducuntur, expiationem à cæde, morte, & spectaculis, lustrationem templi ingressuri, vel facturi, & initiationem. Poterant & plures adduci, sed mihi in infinita rerum similitudine seruare modum quendam, visum præstabilius est. Interim igitur ad alia diuertisse, non erit, opinor, inamcenum, ingratumuè.

Aqua baptismalis Gentilium ritibus expressa.

De baptismi tempore; ac primùm, illud Ecclesiæ surgentis initio promiscuum fuisse.

C A P. XVIII.

Baptismi tempus in Ecclesia varium, & multiplex fuit, eius enim quasi nascentis exordio, fidei Christianæ proceres, nulla temporis habita ratione, quoscunque verè salutis avidos nouerant, ereptis opinionum erroribus, solenni ritu piatos, ad Christi fidem adiun-

Baptismus in Ecclesiæ Christianæ primordijs quolibet die celebrabatur.

G